

Dr hab. prof. UAM. Ryszard Kamiński.
Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu.
ul. Niepodległości 57.
Poznań.

Recenzja

Biuletynu PTE 2(85) 2019 ISSN 1507-1383 lipiec 2019

Recenzja w/w Biuletynu została wykonana na zlecenie Zarządu Krajowego PTE. Ocenie poddano następujące części Biuletynu: część I pt. *Dylematy pomiaru gospodarki i postępu społecznego*, część II pt. *Recenzje – książki – opinie* oraz część III *Debaty ekonomistów*.

1. Ocena części I *Dylematy pomiaru gospodarki i postępu społecznego*.

W związku z ciągłymi przekształceniami struktur społeczno-gospodarczych istnieje potrzeba naukowej refleksji nad sposobem pomiaru rozwoju gospodarczego oraz społecznego. Znane i stosowane od kilkadziesiąt lat mierniki nie zawsze dobrze spełniają swoją rolę. Poszukiwanie nowych mierników staje się dziś wyzwaniem dla badaczy zajmujących się procesami gospodarczymi i społecznymi ujmowanymi w skali makro. Artykuły zamieszczone w pierwszej części Biuletynu dobrze wpisują się w dyskusję prowadzoną w tym obszarze badawczym.

Pierwszy tekst pióra Josepha E. Stiglitz, Jean-Paula Fitoussigo oraz Martine Duranda zatytułowany *Poza PKB. Mierzmy to, co ma znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego* (który jest podsumowaniem raportu OECD pt. „*Beyond GDP: Measuring What Counts for Economic and Social Performance*”), jest swego rodzaju zaproszeniem do dyskusji dla kolejnych badaczy. Autorzy raportu wykazują bowiem, że *...to, co mierzymy, wpływa na to, co robimy. Jeżeli mierzymy rzeczy niewłaściwe, to będziemy działać źle. A jeśli czegoś nie mierzymy, to nie zwracamy na to uwagi i postępujemy tak, jak gdyby dany problem w ogóle nie istniał*. Kontynuacją tej konstatacji jest postulat aby *...wyjść „poza PKB” przy ocenie kondycji gospodarczej danego kraju, uzupełniając ten miernik szerokim zestawem wskaźników odzwierciedlających rozkład dobrobytu w społeczeństwie oraz jego trwałość w wymiarze społecznym, ekonomicznym i ekologicznym*.

Kolejny artykuł zamieszczony w I części Biuletynu to tekst Jana L. Bednarczyka pt. *Nowe spojrzenie na politykę pieniężną Banku Centralnego*. Autor prezentuje w nim zawartość napisanej przez siebie monografii *Polityka stabilizacji cen a przeciwdziałanie recesji. Dylematy współczesnej makroekonomii*, wydanej przez Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne w 2018 r. Głównym celem monografii jest – jak pisze autor - próba sformułowania nowych zasad polityki pieniężnej, wobec niskiej skuteczności strategii bezpośredniego celu inflacyjnego (BCI). W artykule autor prezentuje poszczególne wykonane w monografii kroki badawcze (opisane w kolejnych rozdziałach), by na końcu podzielić się refleksją, iż *...potencjał polityki bezpośredniego celu inflacyjnego, traktującej utrzymywanie na niskim poziomie wskaźników inflacji jako głównego priorytetu polityki stabilizacyjnej, uległ wyczerpaniu i polityka ta powinna zostać zastąpiona przez nowe rozwiązania wspierające ożywienie/przeciwdziałające stagnacji gospodarczej, przy traktowaniu stabilizacji cen jako ważnego warunku uzupełniającego*. Przygotowany przez Jana L. Bednarczyka tekst, z myślą o opublikowaniu go w Biuletynie, jest swego rodzaju rozszerzonym streszczeniem obszernej monografii niemniej sam w sobie jest bardzo interesującą krótką pracą mającą przede wszystkim wartość edukacyjną, ale i z pewnością zachęcającą – w mojej opinii – do lektury książki.

Autorką następnego artykułu zatytułowanego *Jaka powinna być polityka inwestycyjna w krajach EŚW wobec ZIB? Dotychczasowe doświadczenia a rekomendowane kierunki wzmocnienia jej efektów pro wzrostowych* jest Aneta Kosztowniak. Tekst ten jest relacją z badań empirycznych szeroko opisanych przez nią w monografii pt. *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie a wzrost gospodarczy w Polsce oraz wybranych krajach Europy Środkowej i Wschodniej*, wydanej w 2018 r. Celem monografii było zidentyfikowanie istotnych czynników napływu ZIB do krajów EŚW-10 i ocena ich wpływu na wzrost gospodarczy w latach 1994–2015. Autorka pracy zadała sobie trud zweryfikowania tezy, iż *istnieje związek pomiędzy istotnymi czynnikami napływu ZIB a istotnymi czynnikami wzrostu gospodarczego w krajach EŚW-10*. Nie oznacza to jednak, jak wnosi A. Kosztowniak, że *wzrost napływu tych inwestycji gwarantuje automatycznie wzrost PKB w tych krajach. Aby tak było, muszą być spełnione warunki stabilnego długookresowego napływu ZIB, przy utrzymaniu korzystnej ich struktury rodzajowej, kapitałowej i alokacyjnej, adekwatnie do poziomu rozwoju gospodarek goszczących*. Tekst artykułu precyzyjnie ukazuje założenia i metodę badawczą zastosowaną w monografii. Jest to jego niewątpliwym atrybut; zachęca tym samym po sięgnięciu do bardzo obszernej (ponad czterystu stronicowej) monografii. Niemniej sam artykuł można uznać za pracę interesującą i kompletną (w kategorii krótkich form prac naukowych).

Spółeczny wymiar uczestnictwa Polski w Unii Europejskiej to kolejny artykuł autorstwa Stanisławy Golinowskiej. Powstał on na kanwie raportu prezentowanego na konferencji CASE wraz z INE PAN w maju.2019 r. Autorka artykułu prezentuje wielu korzyści z uczestnictwa w Unii Europejskiej, ale i formułuje wyzwania, przed jakimi stoi obecnie projekt integracji europejskiej. W tekście ukazane zostały podstawowe wartości i zasady funkcjonowania UE oraz w tym kontekście struktura instytucji tej organizacji. Autorka przypomniała również cztery swobody działalności gospodarczej UE jakim są: swoboda przepływu kapitału, swobodny przepływ towarów, swoboda świadczenia usług oraz swobodę mobilności osób i pracowników, co pozwoliło jej odnieść się do polityki społecznej prowadzonej w UE. Artykuł ma przede wszystkim wymiar informacyjno-edukacyjny i zasługuje na publiczną prezentację.

Jan Krzysztof Solorz jest autorem kolejnego tekstu zgłoszonego do publikacji w Biuletynie. Jego tytuł to: *Finansowanie rodzin w ich pełnym cyklu życia*. Autor postawił kwestię: w jaki sposób sfinansować ryzyko długowieczności? Sformułował ją w kontekście efektywności planowania finansowego w rodzinie, które według niego *nie jest proste, ani w teorii, ani w praktyce*. Stąd widzi potrzebę wykreowania w rodzinie pewnej postawy do zarządzania finansami odartej z emocji, swego rodzaju racjonalnych nawyków finansowych, które w długiej perspektywie pozwalają rodzinie osiągnąć stabilizację materialną. Autor zachęca do dyskusji na temat finansowania rodziny w jej pełnym cyklu, którą proponuje osadzić na gruncie finansów behawioralnych. Zaprezentowany tekst jest krótki, ale bardzo wartościowy. Ukazuje bowiem w sposób jasny istotę problemu. Szkicuje kontekst, który należy uwzględnić w trakcie przyszłego pogłębiania rozważań. Z pewnością powinien zostać opublikowany.

Kolejny tekst do opublikowania w Biuletynie zaproponował Kazimierz Rogoziński. Zatytułował go *Piękno nauki – ekonomii*. Tekst ten jest zainspirowany artykułem Mariana Goryni *O pięknie nauk ekonomicznych* opublikowanym w Biuletynie PTE 4/2018. Stąd K. Rogoziński obszernie odnosi się do tez M. Goryni. Niekiedy czyni to w sposób polemiczny, niekiedy w celu rozszerzenia argumentacji M. Goryni lub dodania własnych autorskich poglądów. Przedstawiony artykuł K. Rogozińskiego nie jest typowym tekstem ekonomicznym. Niemniej jest on spójną, uporządkowaną pracą, która można by osadzić w obszarze filozofii nauki - na przykładzie ekonomii (i w tym dostrzegam jej wartość). To sprawia, że opiniowany tekst warto opublikować.

2. Ocena części II pt. *Recenzje – książki – opinie*

W tej części Biuletynu znalazły się krótkie teksty odnoszące się do ważnych, aktualnych spraw dotyczących środowiska ekonomistów polskich. Pierwszy tekst, opracowany przez Adama Czerniaka jest wywiadem z prof. Jerzym Osiatyńskim pt. *Spuścizna Michała Kaleckiego*; jest on fragmentem rozmowy opublikowanej w „Gazecie SGH” nr 2 (348), wiosna 2019. W tym roku mija 120 lat od urodzin jednego z największych polskich ekonomistów, który wniósł niekwestionowany wkład do teorii ekonomii w skali światowej. Stąd pomysł na wywiad. Prof. J. Osiatyński omawia największe osiągnięcia prof. M. Kaleckiego na tle założeń teorii J. M. Keynesa oraz ekonomii postkeynesowskiej. Opublikowanie wywiadu jest ze wszelch miar uzasadnione, jest to bowiem nie tylko wyraz pamięci o Michale Kaleckim, ale wskazuje na potrzebę analizy współczesnych procesów gospodarczych przez pryzmat jego teorii ekonomicznych.

W II części Biuletynu znalazła się również recenzja pracy zbiorowej pt. *Strategia dla Polski* przygotowanej pod redakcją naukową G.W. Kołodki i J. Tomkiewicza, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019. Praca ta jest zbiorem 18 esejów mających inicjować debatę o kreowaniu i wykorzystywaniu myśli strategicznej dla rozwoju naszego kraju i jego gospodarki. Ich autorami są ekonomiści łączący działalność naukową z aktywnym (doradczym lub czysto politycznym) uczestnictwem w kreowaniu i realizowaniu polityki gospodarczej na różnych etapach zachodzących w Polsce od roku 1989 przemian. Jak wskazuje autor recenzji pozwoliło to zapewnić wysoki poziom merytoryczny całości, co stanowi niewątpliwy walor opracowania. Według mnie recenzja stanowi mocną zachętę dla osób zainteresowanych tematem do zapoznania się z zawartymi w tym opracowaniu esejami i dlatego powinna zostać opublikowana.

Kolejny opiniowany tekst również jest recenzją (jej fragmentem) tym razem książki Krzysztofa Obłoja pt. *Praktyka strategii firmy. Jak zarządzać przeszłością, radzić sobie z teraźniejszością i tworzyć przyszłość*. Przygotowała ją Elżbieta Mączyńska. Autorka stwierdza, że książka pobudza do głębszych refleksji na temat potrzeby, ale też złożoności opracowywania strategii przedsiębiorstw. W konkluzji dodaje za jej autorem, że strategiczne myślenie bowiem może być swego rodzaju wczesno ostrzegawczym „otwieraczem mózgow”. Opiniowany tekst – według mojej opinii – jest skuteczną promocją książki K. Obłoja, co uzasadnia jego opublikowanie w Biuletynie.

Następny tekst jest recenzją pracy, o której wspomniałem już powyżej, a mianowicie monografii napisanej przez Anetę Kosztowniak, *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie a*

wzrost gospodarczy w Polsce oraz wybranych krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Recenzję tę przygotował Edward Molendowski. Ukazuje on wiele walorów pracy i jest przekonany, że z pewnością powinna ona zainteresować nie tylko badaczy i teoretyków, ale także praktyków życia gospodarczego oraz studentów. Recenzja zawiera wszystkie niezbędne elementy charakterystyczne dla tego typu opracowania, co jest uzasadnieniem dla jej opublikowania w Biuletynie.

Factfulness. Dlaczego świat jest lepszy, niż myślimy, czyli jak stereotypy zastąpić realną wiedzą to tytuł kolejnej recenzji książki napisanej przez Hansa Roslinga, Oli Roslinga i Anny Rosling Rönnlund. Przygotował ją Mirosław Szreder w tekście, który zatytułował *Liczbowy opis świata – remedium na lęki i pesymizm współczesnego człowieka?*. Autor recenzji informuje, że tematyką książki i jej głównym przesłaniem jest identyfikacja ludzkich błędów poznawczych i instynktów w odbiorze otaczającej nas rzeczywistości. Według autorów tej pracy bezkrytyczne przyjęcie, że raz ukształtowana tendencja liniowa nie ulegnie zmianie, jest błędem, który nazywają *instynktem prostej linii*. (Chodzi tu o błąd polegający na założeniu, że uniwersalną prognozą w każdych warunkach jest ekstrapolacja trendu). Już ta sentencja jest według mnie dostatecznie silnym powodem, aby sięgnąć po recenzowaną monografię. W związku z tym uważam, że z omówieniem przygotowanym przez M. Szredera powinno zapoznać się szerokie grono czytelników czasopism ekonomicznych.

Oszustwo w ekonomii. Tak zatytułowali swój tekst Jarosław Szewczyk i Leszek Hajkowski. Jest to swego rodzaju refleksja polskich autorów nad problemami rozważanymi w książce dwóch noblistów amerykańskich w dziedzinie ekonomii: Georga Akerlofa i Roberta Shillera pt. „Phishing for phools”, wydanej przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne w 2017 r. pod polskim tytułem „Złović frajera”. Autorzy tekstu w sposób syntetyczny i zwięzły ukazują najważniejsze zagadnienia związane z procederem oszust gospodarczych. Ilustrują je kilkoma „świeżymi” przykładami z podwórka polskiego, co jest oczywistym jego walorem. Tekst jest ciekawy, przede wszystkim dlatego, że zawiera wyraźne stanowisko autorów do omawianych kwestii, co jak sądzę może zainspirować kolejnych badaczy do wypowiedzi dotyczących podjętego problemu. Pracę J. Szewczyka i L. Hajkowskiego rekomenduję do opublikowania.

Tekst zaproponowany do umieszczenia w Biuletynie PTE autorstwa Elżbiety Mączyńskiej zatytułowany *Modele kapitalizmu – granice ewolucji. Wybrane refleksje na tle studiów literatury przedmiotu* stanowi mocny akcent na zakończenie II jego części. Został on przygotowany przez autorkę na podstawie fragmentów opublikowanej w 2018 r. monografii pt. *Państwo w warunkach przesilen cywilizacyjnych* pod redakcją naukową Jerzego Kleera i

Elżbiety Mączyńskiej oraz innych jej prac. Podstawowe pytanie stawiane w opiniowanym opracowaniu - to pytanie o granice ewolucji kapitalizmu. Autorka zauważa, że zarówno analizy teoretyczne, jak i badania empiryczne wskazują na istnienie wielu jego modeli. Stawia przy tym tezę, że *przemiany technologiczne obok przemian w komunikacji i stratyfikacji społecznej to trzy główne filary kształtujące megasystemy społeczno-gospodarcze i ich przeobrażenia*. Tekst sam w sobie jest bardzo interesujący, ale z pewnością jest również mocną zachętą do lektury wspomnianej wyżej monografii. Artykuł przygotowany przez E. Mączyńską ma przede wszystkim wartość edukacyjną, ale także – jak sądzę – powinien stanowić inspirację dla innych badaczy, aby podjąć ciągle przecież nie zakończony problem modeli kapitalizmu. Opiniowany tekst rekomenduję do opublikowania.

3. Ocena części III pt. Debat Ekonomistów

Trzecia część Biuletynu PTE składa się z relacji z najważniejszych zdaniem redakcji wydarzeń w szeroko rozumianym środowisku ekonomistów działających w strukturach Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Zostały w niej omówione seminaria PTE, Czwartki u Ekonomistów, debaty ogólnopolskie oraz inne wydarzenia. Wszystkie teksty zaproponowane do opublikowania w tej części Biuletynu zostały przygotowane zgodnie z wymogami stawianymi przed tego typu komunikatami.

4. Uwagi końcowe

Rekomenduję wszystkie teksty przedstawione przez redakcję do opublikowania w Biuletynie PTE. Ich najważniejszym walorem jest – jak uważam – skuteczne propagowanie współczesnej myśli ekonomicznej.

Ryszard Kamiński.

Poznań. 6 lipca 2019 r.

